

اصول و مبانی معاصر سازی

معماری معاصر، یافت های کهن، ارزشمند و تاریخی

نگار نامه

دکتر محمد جواد مهدوی نژاد

عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس

تهیه و تنظیم

مهندس معین آقایی مهر

سرشناسه: مهدوی نژاد، محمدجواد، ۱۳۵۷ -

عنوان و نام پدیدآور: اصول و مبانی معاصر سازی معماری معاصر در بافت های کهن، ارزشمند و تاریخی / نگارنده محمدجواد مهدوی نژاد؛ تهیه و تنظیم معین آقایی مهر.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه تربیت مدرس. مرکز نشر آثار علمی، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۳۵۴ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول (بخشی رنگی).

شابک: 978-600-5394-94-8

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۹۱] - ۳۰۴؛ همچنین به صورت زیر نویس.

یادداشت: نمایه. موضوع: نوسازی شهری موضوع: معماری

موضوع: شهرسازی موضوع: عمران شهری

شناسه افزوده: آقایی مهر، معین. ۱۳۶۳ -

شناسه افزوده: دانشگاه تربیت مدرس. مرکز نشر آثار علمی

رده بندی کنجره: ۱۳۹۳ / ۹ / NA۹۰۵۳ / ۱۰۰ / ۵ رده بندی دیویی: ۷۱۱/۵ شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۲۴۷۳۰

اصول مبانی معاصر سازی معماری معاصر در بافت های کهن، ارزشمند و تاریخی

نگارنده: دکتر محمدجواد مهدوی نژاد

تهیه و تنظیم: مهندس معین آقایی مهر

ترتیب ادبی و فنی: زهرا نابع

لواحه: مهندس معین آقایی مهر

حوزه: رشته نجفی

شماره انتشار: ۱۳۵

شماره پیاپی: ۱۹۰

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۹۴-۹۴-۸ 978-600-5394-94-8

ناشر: مرکز نشر آثار علمی دانشگاه تربیت مدرس

نویت چاپ: اول

کارشناس اجرایی: لیلا نجفی زمان

ناظر چاپ: مصطفی جانجانی

لیتوگرافی: ایران گرافیک

چاپ و صحافی: آفتاب

مرکز پخش: تقاطع بزرگراه های آل احمد و دکتر چمران، دانشگاه تربیت مدرس، مرکز نشر آثار علمی، صندوق پستی: ۱۴۱۱۵-۳۱۸

تلفن: ۸۲۸۸۳۰۹۶ دورنگار: ۸۲۸۸۳۰۳۲

بها: ۲۵۰۰۰۰ ریال

صحت مطالب کتاب بر عهده نگارنده است.

فهرست مطالب

پیشگفتار نگارنده	س
مقدمه	۱
۱ واژه‌شناسی	۳
۱-۱ بهسازی	۳
۱-۱-۱ باز یافت	۳
۱-۱-۲ مراقبت	۳
۱-۱-۳ حمایت	۳
۱-۱-۴ استحکام بخشی	۴
۱-۱-۵ توان بخشی	۴
۱-۱-۶ بهبود، سازماندهی و بازآبادانی	۴
۲-۱ نوسازی	۴
۲-۱-۱ تجدید حیات	۴
۲-۲-۱ به روز کردن (انطباق)	۴
۲-۲-۱ تبدیل (دگرگونی)	۵
۲-۲-۴ حفاظت	۵

۵	۱-۲-۵ نوشدن
۵	۱-۲-۶ احیا
۵	۱-۲-۷ تعمیر
۵	۱-۳ باز سازی
۵	۱-۳-۱ تخریب
۶	۱-۳-۲ پاک سازی
۶	۱-۳-۳ دوباره سازی
۶	۱-۴ روش های تلفیقی
۶	۱-۴-۱ الگویابی مجدد
۶	۱-۴-۲ یکپارچه سازی و وحدت مجد
۶	۱-۴-۳ بیان متفاوت و موقعیت دوباره یافتن
۶	۱-۴-۴ باز آفرینی
۷	۱-۴-۵ نوزایی
۹	۲ سیر تکامل سیاست های حفاظت و توسعه شهری در جهان
۹	۲-۱ قرن نوزدهم و پیامدهای انقلاب صنعتی
۱۳	۲-۲ تحولات نیمه اول قرن بیستم
۱۷	۲-۳ باز سازی ویرانی های جنگ جهانی دوم
۲۱	۲-۴ واکنش های پس از باز سازی ویرانی های جنگ
۲۱	۲-۴-۱ دهه ۱۹۶۰، باز زنده سازی (تجدید حیات شهری)
۲۴	۲-۴-۲ دهه ۱۹۷۰، نوسازی شهری
۲۷	۲-۴-۳ دهه ۱۹۸۰، توسعه مجدد یا باز آفرینی اقتصادمدار
۲۹	۲-۴-۴ دهه ۱۹۹۰، باز آفرینی شهری
۳۴	۲-۴-۵ هزاره سوم، نوزایی (رنسانس) در مداخلات بافت های تاریخی و فرسوده شهری
۳۹	۲ نظریه پردازان جهانی مرمت شهری

۳۹.....	۱-۳ کریستوفر الکساندر (۱۹۳۶).....
۴۰.....	۲-۳ سزار برندی (۱۹۰۶-۱۹۸۸).....
۴۲.....	۳-۳ لوکا بلترامی (۱۸۵۴-۱۹۳۳).....
۴۳.....	۴-۳ لئوناردو بنهولو (۱۹۳۳).....
۴۳.....	۵-۳ کامیلو بویی تو (۱۸۳۶-۱۹۱۴).....
۴۴.....	۶-۳ ادموند بیکن.....
۴۵.....	۷-۳ رنزو پیانو (۱۹۳۷).....
۴۶.....	۸-۳ کنزو تانگه (۱۹۱۳).....
۴۷.....	۹-۳ گوستاو جیوانی.....
۴۸.....	۱۰-۳ کنستانتین دوکسیادیس (۱۹۱۳-۱۹۸۰).....
۴۹.....	۱۱-۳ ریچارد راجرز (۱۹۳۳).....
۵۰.....	۱۲-۳ جان راسکین (۱۸۱۸-۱۹۰۰).....
۵۲.....	۱۳-۳ آلدو روسی (۱۹۳۱-۱۹۹۷).....
۵۲.....	۱۴-۳ آلویس ریگل.....
۵۳.....	۱۵-۳ کامیلو سیت (۱۸۴۳-۱۹۰۳).....
۵۵.....	۱۶-۳ تری فارل.....
۵۵.....	۱۷-۳ راب کریر (۱۹۲۲).....
۵۶.....	۱۸-۳ لودویکو کوارونی (۱۹۱۱-۱۹۸۷).....
۵۷.....	۱۹-۳ پاتریک گدس (۱۸۵۴-۱۹۳۲).....
۵۷.....	۲۰-۳ اوژن ویوله لودوک (۱۸۱۴-۱۸۷۹).....
۵۸.....	۲۱-۳ لوکوربوزیه (۱۸۸۷-۱۹۶۵).....
۵۹.....	۲۲-۳ کوین لینچ (۱۹۱۸-۱۹۸۴).....
۶۰.....	۲۳-۳ لوئیس مامفورد (۱۸۹۵).....
۶۱.....	۲۴-۳ رابرت ونچوری (۱۹۲۵).....

- ۴ سیر بیانیه‌ها و نشست‌های جهانی در حوزه حفاظت و توسعه شهری..... ۶۳
- ۱-۴ منشور آتن (۱۹۳۱)..... ۶۳
- ۲-۴ تشکیل شورای بین‌المللی موزه‌ها (۱۹۴۶)..... ۶۵
- ۳-۴ تأسیس کمیته بین‌المللی بناهای تاریخی و حفاری‌های باستانشناسی (۱۹۴۹)..... ۶۵
- ۴-۴ معاهده لاهه (۱۹۵۴)..... ۶۶
- ۵-۴ تأسیس مرکز بین‌المللی مطالعه، حفظ و مرمت اموال فرهنگی (ایکروم-۱۹۵۶)..... ۶۶
- ۶-۴ کنفرانس گوینو در ایتالیا (۱۹۶۰)..... ۶۷
- ۷-۴ کنفرانس ونیز (۱۹۶۴)..... ۶۷
- ۸-۴ اجلاس عمومی ایکوموس در وین (۱۹۶۵)..... ۷۰
- ۹-۴ گردهمایی ایکوموس در کیوتو (۱۹۶۷)..... ۷۰
- ۱۰-۴ کنفرانس ادواری سیام در رم (۱۹۷۲)..... ۷۱
- ۱۱-۴ معاهده پاریس (۱۹۷۲)..... ۷۱
- ۱۲-۴ بیانیه بوداپست (۱۹۷۲)..... ۷۱
- ۱۳-۴ معاهده حفظ میراث و فرهنگ جهانی (۱۹۷۳)..... ۷۲
- ۱۴-۴ شورای اروپا (۱۹۷۵)..... ۷۲
- ۱۵-۴ کنفرانس بولونیا (۱۹۷۵)..... ۷۳
- ۱۶-۴ بیانیه روتنبرگ (۱۹۷۵)..... ۷۴
- ۱۷-۴ کنفرانس بزرگداشت سال اروپایی ثروت معماری در آمستردام (۱۹۷۵)..... ۷۴
- ۱۸-۴ توصیه‌نامه نایروبی (۱۹۷۶)..... ۷۵
- ۱۹-۴ منشور حفاظت از شهرها و مناطق شهری تاریخی مصوب اکتبر ۱۹۷۸-ایکوموس..... ۷۶
- ۲۰-۴ منشور فلورانس (۱۹۸۲)..... ۷۸
- ۲۱-۴ بیانیه ترینیدا (۱۹۸۲)..... ۸۰
- ۲۲-۴ بیانیه درسدن (۱۹۸۲)..... ۸۰
- ۲۳-۴ بیانیه یونسکو در رم (۱۹۸۳)..... ۸۱
- ۲۴-۴ منشور واشنگتن (۱۹۸۷)..... ۸۱

۸۱.....	۲۵-۴ منشور بین‌المللی مدیریت میراث باستان‌شناسی ایکوموس - بیانیه لوزان (۱۹۹۰).....
۸۲.....	۲۶-۴ معاهده ماستریخت (۱۹۹۲).....
۸۳.....	۲۷-۴ دهمین اجلاس ایکوموس در کلمبو (۱۹۹۳).....
۸۳.....	۲۸-۴ سند نارا (۱۹۹۴).....
۸۴.....	۲۹-۴ بیانیه سنت آنتونیو (۱۹۹۶).....
۸۴.....	۳۰-۴ منشور بین‌المللی حمایت و مدیریت میراث فرهنگی زیر آب - منشور صوفیه (۱۹۹۶).....
۸۵.....	۳۱-۴ منشور بیورا (۱۹۹۶).....
۸۶.....	۳۲-۴ بیانیه استکهلم (۱۹۹۸).....
۸۷.....	۳۳-۴ بیانیه ایکوموس (۱۹۹۸).....
۸۷.....	۳۴-۴ بیانیه بین‌المللی گردشگری فرهنگی ایکوموس در مکزیکوسیتی (۱۹۹۹).....
۸۸.....	۳۵-۴ بیانیه مکزیکوسیتی (۲۰۰۰).....
۸۹.....	۳۶-۴ بیانیه شیان در مورد حفاظت از محیط‌های پیوسته، اخت‌ها، محوطه‌ها و مناطق میراث (۲۰۰۵).....
۹۱.....	۵ سیر تکامل سیاست‌های حفاظت و توسعه شهری در ایران.....
۹۱.....	۱-۵ از آغاز تحولات جدید شهری تا آغاز دوره مشروطه (۱۱۶۴ تا ۱۲۸۵).....
۹۲.....	۲-۵ از انقلاب مشروطه تا تأسیس انجمن آثار ملی (۱۲۸۵ تا ۱۳۰۱).....
۹۳.....	۳-۵ از تأسیس انجمن آثار ملی تا اصلاحیه قانون حفظ آثار ملی (۱۳۰۱ تا ۱۳۰۲).....
۹۵.....	۴-۵ از اصلاحیه قانون حفظ آثار ملی تا تشکیل سازمان ملی حفاظت آثار باستانی (۱۳۲۱ تا ۱۳۴۴).....
۹۷.....	۵-۵ از تشکیل سازمان ملی حفاظت آثار باستانی تا پیروزی انقلاب اسلامی (۱۳۴۴ تا ۱۳۵۷).....
۱۰۱.....	۶-۵ از پیروزی انقلاب اسلامی تا تشکیل سازمان میراث فرهنگی (۱۳۶۴-۱۳۵۷).....
۱۰۲.....	۷-۵ از تشکیل سازمان میراث فرهنگی تا کنون (۱۳۶۴ تا ۱۳۹۰).....
۱۰۳.....	۱-۷-۵ طرح‌های روان‌بخشی (۱۳۶۴-۱۳۶۶).....
۱۰۳.....	۲-۷-۵ طرح‌های بهسازی شهری (سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۶۹).....
۱۰۵.....	۳-۷-۵ محورهای فرهنگی - تاریخی (۱۳۶۹-۱۳۷۱).....
۱۰۵.....	۴-۷-۵ طرح تجمیع - نوسازی و بازسازی (۱۳۷۱-۱۳۷۳).....

۱۰۶.....	۵-۷-۵ بافت فرسوده و مسئله دار شهری (۱۳۷۳-۱۳۷۶)
۱۰۷.....	۵-۷-۶ عمران و بهسازی شهری (۱۳۷۶ تا ۱۳۸۲)
۱۰۹.....	۵-۷-۷ طرح توانمندسازی سکونتگاه‌های غیررسمی (۱۳۸۳)
۱۱۳.....	۶ مفاهیم اساسی در حفاظت و توسعه بافت‌های ارزشمند شهری
۱۱۳.....	۶-۱ مؤلفه‌های مؤثر بر ادراک مکان
۱۱۳.....	۶-۱-۱ هویت مکان
۱۱۴.....	۶-۱-۲ تشخیص عامل اعتبار هویت
۱۱۴.....	۶-۱-۳ نماد یا نشانه- عامل تشخیص مکان
۱۱۵.....	۶-۱-۴ حس مکان
۱۱۶.....	۶-۱-۴-۱ عوامل تشکیل دهنده حس مکان
۱۱۷.....	۶-۱-۴-۲ آشنایی با مکان
۱۱۸.....	۶-۱-۴-۳ سطوح مختلف حس مکان
۱۱۹.....	۶-۲ امنیت اجتماعی
۱۱۹.....	۶-۲-۱ نظریه‌های مطرح در زمینه جرم و ناامنی
۱۱۹.....	۶-۲-۲ عوامل مؤثر بر بروز ناامنی‌های اجتماعی
۱۲۲.....	۶-۲-۳ راهکارهای پیشگیری از وقوع جرم
۱۲۳.....	۶-۳ فرسودگی
۱۲۳.....	۶-۳-۱ انواع فرسودگی
۱۲۵.....	۶-۳-۲ عوامل پیدایش فرسودگی
۱۲۹.....	۶-۳-۳ شاخص‌ها و معیارهای فرسودگی
۱۳۱.....	۶-۳-۴ فرایند فرسودگی
۱۳۱.....	۶-۳-۵ طبقه‌بندی ابنیه واجد ارزش موجود در بافت قدیم
۱۳۱.....	۶-۳-۵-۱ معماری
۱۳۲.....	۶-۳-۵-۲ تاریخی

۱۳۲	 ۳-۵-۳-۶ مذهبی
۱۳۲	 ۴-۶ مداخله در بافت‌های فرسوده
۱۳۲	 ۱-۴-۶ اهداف عمده مداخله
۱۳۳	 ۲-۴-۶ راهبردها و روش‌های مداخله
۱۳۳	 ۱-۲-۴-۶ دیدگاه موزه‌ای
۱۳۳	 ۲-۲-۴-۶ دیدگاه تخریب و نوسازی
۱۳۴	 ۳-۲-۴-۶ دیدگاه تلفیق
۱۳۴	 ۳-۳-۶ عوامل مداخله و چالش‌ها در حفاظت و توسعه شهری
۱۳۵	 ۴-۴-۶ جمع‌بندی
۱۳۵	 ۵-۶ جلب مشارکت مردمی
۱۳۵	 ۱-۵-۶ تعریف مشارکت
۱۳۶	 ۲-۵-۶ ابعاد مشارکت
۱۳۶	 ۱-۲-۵-۶ مشارکت اقتصادی
۱۳۶	 ۲-۲-۵-۶ مشارکت اجتماعی- برنامه‌ریزی مشارکتی
۱۳۷	 ۳-۵-۶ مهم‌ترین نظریه‌پردازان شهرسازی مشارکتی
۱۳۷	 ۱-۳-۵-۶ میجلی
۱۳۸	 ۲-۳-۵-۶ شری اشتاین
۱۳۸	 ۳-۳-۵-۶ اسکات دیویدسون
۱۳۸	 ۴-۳-۵-۶ دریکسل
۱۳۹	 ۵-۳-۵-۶ نظریه میانجی‌گری
۱۴۰	 ۴-۵-۶ مهم‌ترین ابزارهای جلب مشارکت مردمی
۱۴۰	 ۱-۴-۵-۶ اعتمادسازی
۱۴۰	 ۲-۴-۵-۶ اختیار
۱۴۱	 ۳-۴-۵-۶ ترغیب و علاقه‌مندسازی مردم
۱۴۱	 ۴-۴-۵-۶ آگاه‌سازی

- ۶-۶ پیاده‌محوری ۱۴۱
- ۶-۶-۱ گسترش خیابان‌ها و شهر سازی جدید در ایران ۱۴۱
- ۶-۶-۲ قوانین و مقررات ۱۴۲
- ۶-۶-۳ تجارب انجام شده در ایران ۱۴۳
- ۶-۶-۴ نقد کنندگان خیابان‌کشی‌های جدید ۱۴۴
- ۶-۶-۵ جمع‌بندی ۱۴۸
- ۷ رویکردهای مداخله در بافت‌های تاریخی و فرسوده شهری ۱۵۱
- ۷-۱ تحلیل گونه‌شناختی رویکرد های نوینند محور به عنوان خط‌مشی پروژه‌های بزرگ مقیاس شهری ۱۵۱
- ۷-۱-۱ الگوی «طراحی کامل» در پروژه‌های بزرگ مقیاس شهری ۱۵۲
- ۷-۱-۲ الگوی «طراحی هماهنگ» در پروژه‌های بزرگ مقیاس شهری ۱۵۴
- ۷-۱-۳ الگوی «طراحی قطعه - قطعه (منفصل)» در پروژه‌های بزرگ مقیاس شهری ۱۵۸
- ۷-۱-۴ الگوی «طراحی محرک (زیرساختی)» در پروژه‌های بزرگ مقیاس شهری ۱۶۰
- ۷-۱-۵ نتیجه‌گیری ۱۶۲
- ۷-۲ توسعه حمل و نقل محور ۱۶۴
- ۷-۲-۱ تعاریف و مفاهیم ۱۶۴
- ۷-۲-۲ پیشینه ۱۶۵
- ۷-۲-۳ مبانی و ساختارها ۱۶۶
- ۷-۲-۴ ویژگی‌ها و کیفیت‌ها ۱۶۶
- ۷-۲-۵ شرایط تحقق ۱۶۷
- ۷-۲-۶ مزایا و امتیازها ۱۶۷
- ۷-۲-۷ مؤلفه‌های اصلی ۱۶۷
- ۷-۲-۸ جمع‌بندی ۱۶۸
- ۷-۳ رویکرد ایجاد و توسعه محلات سنتی شهری (TND) ۱۶۹
- ۷-۳-۱ پیشینه ۱۶۹

۱۷۰	۲-۳-۷ تعاریف و مفاهیم
۱۷۰	۱-۲-۳-۷ محله
۱۷۱	۲-۳-۷ ایجاد و توسعه محلات سنتی (TND)
۱۷۲	۲-۳-۷ اهداف رویکرد «TND»
۱۷۳	۴-۳-۷ مبانی و مؤلفه‌های اصلی
۱۷۵	۵-۳-۷ مزایای روش «TND»
۱۷۵	۶-۳-۷ جمع‌بندی
۱۷۷	۴-۷ واحد محرومیت اجتماعی (SEC)
۱۷۷	۱-۴-۷ ساختار و مبانی
۱۷۷	۲-۴-۷ پیشینه
۱۷۸	۳-۴-۷ شکل‌گیری محرومیت اجتماعی و مضامین آن
۱۷۹	۴-۴-۷ واحد نوسازی محله و راهبرد ملی برای رستازر محله
۱۷۹	۵-۴-۷ مؤلفه‌های اصلی
۱۷۹	۶-۴-۷ راهبردهای روش واحد محرومیت اجتماعی
۱۸۰	۷-۴-۷ روش کار رویکرد واحد محرومیت اجتماعی
۱۸۱	۸-۴-۷ جمع‌بندی
۱۸۳	۸ چالش‌های پیش روی تحقق طرح‌های توسعه شهری در بافت‌های کهن شهری
۱۸۳	۱-۸ چالش‌های مدیریتی
۱۸۵	۲-۸ تأمین منابع مالی
۱۸۶	۱-۲-۸ روش‌های تملک در نوسازی بافت‌های فرسوده شهری
۱۸۶	۱-۱-۲-۸ خرید مستقیم املاک مردمی
۱۸۶	۲-۱-۲-۸ ارائه تسهیلات
۱۸۷	۳-۱-۲-۸ طرح اعطای ملک جایگزین
۱۸۷	۳-۸ چالش‌های حقوقی و قانونی

- ۸-۲ کیفیت و چگونگی جلب مشارکت مردم ۱۸۸
- ۸-۵ بازآفرینی ارزش‌های اجتماعی و ساختاری محلات ۱۹۰
- ۸-۵-۱ حفظ ارزش‌های هویتی با احیای حیات سنتی در کالبد جدید بافت ۱۹۰
- ۸-۵-۲ احیای کارکردی بافت کهن ۱۹۱
- ۸-۶ احیای اقتصادی بافت‌های کهن شهری ۱۹۳
- ۸-۷ فضای سبز و بایسته‌های زیست‌محیطی ۱۹۴
- ۹ تجزیه و تحلیل نمونه مداخلات صورت گرفته در بافت‌های کهن شهری ۱۹۷
- ۹-۱ نمونه مداخلات جهانی در بافت‌های تاریخی و فرسوده شهری ۱۹۷
- ۹-۱-۱ سی‌ساید فلوریدا ۱۹۷
- ۹-۱-۱-۱ معرفی کلی پروژه ۱۹۷
- ۹-۱-۱-۲ مبانی نظری پروژه ۱۹۸
- ۹-۱-۱-۳ اصول به کاررفته در طراحی ۲۰۰
- ۹-۱-۲ باریکان لندن ۲۰۳
- ۹-۱-۲-۱ پیشینه طرح ۲۰۳
- ۹-۱-۲-۲ چالش‌ها و دستاوردها ۲۰۶
- ۹-۱-۳ امتداد خط جویلی لندن ۲۰۷
- ۹-۱-۳-۱ پیشینه ۲۰۷
- ۹-۱-۳-۲ چالش‌ها و دستاوردها ۲۰۸
- ۹-۱-۴ چستر، انگلستان ۲۰۹
- ۹-۱-۴-۱ پیشینه ۲۰۹
- ۹-۱-۴-۲ مهمترین اقدامات طرح مداخله ۲۱۰
- ۹-۱-۴-۳ درس‌های آموخته ۲۱۱
- ۹-۱-۵ لادوفانس، هات-اوت دوسن، فرانسه ۲۱۱
- ۹-۱-۵-۱ پیشینه ۲۱۱

۲۱۴.....	۹-۱-۵-۲ چالش‌ها و دستاوردها.....
۲۱۵.....	۹-۱-۶ مرکز بلویو، ایالت واشنگتن امریکا.....
۲۱۵.....	۹-۱-۶-۱ پیشینه.....
۲۱۷.....	۹-۱-۶-۲ چالش‌ها و دستاوردها.....
۲۱۸.....	۹-۱-۷ توسعه در ژاپن.....
۲۲۰.....	۹-۱-۷-۱ خلیج توکیو.....
۲۲۲.....	۹-۱-۸ توسعه مجدد مناطق کنونی به روش بهسازی در شانگ‌های و سوژو.....
۲۲۲.....	۹-۱-۸-۱ مزایای بهسازی ملک نسبت به روش نوسازی و بازسازی در چین.....
۲۲۳.....	۹-۱-۸-۲ چالش‌ها و دستاوردها.....
۲۲۵.....	۹-۱-۹ مداخله در بافت کهن قاهره در عصر.....
۲۲۷.....	۹-۱-۱۰ مداخله در بافت کهن بیروت در لبنان.....
۲۲۸.....	۹-۲-۱-۲ بررسی مداخلات صورت گرفته در بافت‌های ریحی و فرسوده ایران.....
۲۲۸.....	۹-۲-۱-۱ سمنان.....
۲۲۸.....	۹-۲-۱-۱-۱ معرفی بستر طرح.....
۲۳۰.....	۹-۲-۱-۲ روش‌های به کاررفته.....
۲۳۲.....	۹-۲-۱-۳ مهم‌ترین درس‌های آموخته.....
۲۳۲.....	۹-۲-۲-۱ جویبار اصفهان.....
۲۳۲.....	۹-۲-۲-۱-۱ معرفی.....
۲۳۲.....	۹-۲-۲-۲ مداخلات صورت گرفته در جویبار.....
۲۳۴.....	۹-۲-۲-۳ مهم‌ترین اقدامات و درس‌ها.....
۲۳۴.....	۹-۲-۳ محله آستانه در شیراز.....
۲۳۴.....	۹-۲-۳-۱ معرفی.....
۲۳۵.....	۹-۲-۳-۲ روش‌های به کاررفته.....
۲۳۵.....	۹-۲-۳-۳ مهم‌ترین اقدامات و درس‌ها.....
۲۳۶.....	۹-۲-۴ سامان‌دهی مرکز شهر تهران.....

۲۳۶	 معرفی ۱-۴-۲-۹
۲۳۶	 روش های به کار رفته ۲-۴-۲-۹
۲۳۸	 مهم ترین اقدامات و درس ها ۳-۴-۲-۹
۲۳۸	 مشهد، پیرامون حرم مطهر امام رضا (ع) ۵-۲-۹
۲۳۸	 سیر تاریخی مداخلات ۱-۵-۲-۹
۲۳۹	 مهم ترین اقدامات و درس ها ۲-۵-۲-۹
۲۴۰	 تجربه های نو سازی، ر بافت قدیم کرمانشاه ۶-۲-۹
۲۴۲	 طرح سامان دهی خیابان مدرس ۱-۶-۲-۹
۲۴۳	 سامان دهی و مرمت راز کرمانشاه ۲-۶-۲-۹
۲۴۵	 به سازی و نو سازی مرد شهید محم فیض آباد ۳-۶-۲-۹
۲۴۸	 طرح به سازی محله آبشوران ۴-۶-۲-۹
۲۴۸	 طرح توانمند سازی سکونتگاه های غیر رسمی ۵-۶-۲-۹
۲۵۰	 جمع بندی ۶-۷-۲-۹
۲۵۳	 چارچوب ها و ضوابط مداخله در بافت های کهن و تاریخی شهری ۱۰
۲۵۳	 ۱-۱۰ ضعف های مداخلات صورت گرفته در بافت های فرسوده و تاریخی ایران
۲۵۴	 ۲-۱۰ ضرورت های طرح سامان دهی بافت های کهن و تاریخی
۲۵۵	 ۳-۱۰ زمینه های مطالعات پایه در طرح سامان دهی
۲۵۵	 ۴-۱۰ راهبردهای مداخله در بافت های کهن شهری
۲۵۷	 ۵-۱۰ راهکارهای مداخله در بافت های کهن شهری
۲۶۱	 ۱۱ پیوست یک - همایش های برگزار شده در ایران
۲۶۱	 ۱-۱۱ همایش های دوره اول
۲۶۱	 ۱-۱-۱۱ کنگره بین المللی معماران (وزارت آبادانی و مسکن، اصفهان - شهریور ۱۳۴۹)
۲۶۱	 ۱-۱-۱-۱۱ تصمیمات کنگره
۲۶۲	 ۲-۱-۱-۱۱ خلاصه مباحثات کنگره

۲۶۲.....	۳-۱-۱-۱۱ توصیه‌های کنگره
۲۶۳.....	۲-۱-۱۱ قطعه‌نامه سمینار مرمت بناها و شهرهای تاریخی دانشگاه تهران- آذر ۱۳۵۰
۲۶۳.....	۱-۲-۱-۱۱ مصوبات
۲۶۳.....	۲-۲-۱-۱۱ هدف
۲۶۳.....	۳-۲-۱-۱۱ روابط
۲۶۴.....	۴-۲-۱-۱۱ ماهیت
۲۶۴.....	۳-۱-۱۱ نخستین سمپوزیوم معماری و شهرسازی مسکن (وزارت آبادانی و مسکن تهران - دی ۱۳۵۰)
۲۶۴.....	۱-۳-۱-۱۱ مسائل کلی برنامه‌ریزی
۲۶۵.....	۲-۳-۱-۱۱ مسائل مربوط به زمین و تاسیسات و تجهیزات شهری
۲۶۵.....	۳-۳-۱-۱۱ مسائل مربوط به شهرری معماری
۲۶۵.....	۴-۳-۱-۱۱ مسائل مربوط به اعتبارات
۲۶۶.....	۵-۳-۱-۱۱ مسائل اجرایی
۲۶۶.....	۴-۱-۱۱ قطعه‌نامه دومین سمپوزیوم معماری ایران - مسائل امراض ایران (وزارت آبادانی و مسکن تهران - اسفند ۱۳۵۱)
۲۶۶.....	۱-۴-۱-۱۱ معرفی
۲۶۷.....	۲-۴-۳-۱۱ پیشنهادها
۲۶۸.....	۲-۱۱ همایش‌های دوره دوم
۲۶۸.....	۱-۲-۱۱ قطعه‌نامه سمینار تداوم حیات در بافت قدیم شهرهای ایران (دانشگاه علامه طباطبائی تهران- ۱۳۶۷)
۲۶۸.....	۱-۱-۲-۱۱ مقدمه
۲۶۹.....	۲-۱-۲-۱۱ هدف
۲۶۹.....	۳-۱-۲-۱۱ چشم‌انداز عمومی و قابل انتظار
۲۷۰.....	۲-۲-۱۱ همایش تخصصی بافت‌های فرسوده شهری - شرکت عمران و بهسازی شهری (تهران- خرداد ۱۳۷۸)
۲۷۰.....	۱-۲-۲-۱۱ خلاصه جمع‌بندی
۲۷۰.....	۲-۲-۲-۱۱ توسعه درونی
۲۷۰.....	۳-۲-۲-۱۱ هویت
۲۷۱.....	۴-۲-۲-۱۱ استخوان‌بندی و حیات مدنی

۲۷۱.....	۱۱-۲-۲-۵ مدیریت، برنامه ریزی، قانون گذاری
۲۷۲.....	۱۱-۲-۲-۶ مداخله در بافت
۲۷۴.....	۱۱-۲-۲-۷ مشارکت
۲۷۷.....	۱۲ پیوست دو - نتایج مصاحبه ها، پرسشنامه ها و نظرسنجی ها
۲۷۷.....	۱۲-۱ دیدگاه های کالبدی
۲۷۷.....	۱۲-۱-۱ رضایت از بازار
۲۷۸.....	۱۲-۱-۲ رضایت از راه
۲۷۸.....	۱۲-۱-۳ رضایت از مکان
۲۷۸.....	۱۲-۱-۴ درک از بهسازی بازار
۲۷۹.....	۱۲-۱-۵ ضرورت انتقال فعالیت به بیرون از محدوده بازار
۲۸۰.....	۱۲-۱-۶ اقدامات پیشنهادی برای بهسازی
۲۸۰.....	۱۲-۲ دیدگاه های اجتماعی
۲۸۰.....	۱۲-۲-۱ ضرورت یا فقدان ضرورت بهسازی
۲۸۱.....	۱۲-۲-۲ درک و انتظار از بهسازی
۲۸۱.....	۱۲-۲-۳ درک از مشارکت
۲۸۲.....	۱۲-۲ عوامل ناراضیاتی ساکنان بافت
۲۸۳.....	۱۲-۳-۱ توصیف نتایج آزمون
۲۸۴.....	۱۲-۳-۲ بحث (آزمون فرضیات و تحلیل یافته های تحقیق)
۲۸۹.....	۱۲-۳-۳ جمع بندی
۲۹۱.....	فهرست منابع
۳۰۵.....	نمایه

پیشگفتار نگارنده

آثار فاخر معماری ایرانی حاصل تلاش و کوشش سازگاری ناپذیر نیاکان ما در قرن‌ها و دوره‌های پیشین بوده است. تراشه‌هایی که بزرگی آن را می‌توان در عظمت معماری کهن و تاریخ این‌ها از زمین مشاهده نمود. شهرهای کهن ایران‌زمین محلی آرام، ایمن و سرزنده بوده‌اند که عابران پیاده و شهروندان با حضور در آن‌ها نوعی زندگی اجتماعی در فضاهای شهری را تجربه می‌کردند. توجه ویژه شهرسازی ایران قدیم به انسان، نیازها و رفتارهای او در فضاهای شهری، این امکان را میسر می‌ساخت. در مقابل تحولات قرن گذشته، شکل و ساختار امروزی شهرها را دگرگون و در پی آن فضاها و فعالیت‌های شهروندی را متفاوت کرده است، به عبارت دیگر، سیطره اتومبیل و توسعه فناوری، حمل‌ونقل در شهرها، که زندگی و کار در بیرون از محیط شهری را ممکن ساخت، سبب تضعیف و کاهش اهمیت و کیفیت فضای مرکزی شهر شد و تعامل فیزیکی میان مردم شهر و محیط کالبدی اطرافشان را نسبت به گذشته کم‌تر نمود. در شهرسازی جدید

شهرهای ما مستقیماً از دگرگونی‌های شهر در غرب و در چارچوب صنعتی شدن آن الگوبرداری شده است. چنانکه شهر امروزی ما مناسبات منطقی، سازنده و تشکل‌یافته خود را با مفهوم آن در گذشته به‌تدریج از دست داده و مفهوم جدیدی از شهرنشینی و به تبع آن شهرسازی به‌جای آن نشسته است. در نوع جدید شهرسازی، شهرهای ما از دگرگونی‌های شهر در غرب و در چارچوب صنعتی شدن آن الگوبرداری شده است. صنعتی‌شدن و استاندارد کردن مردم ما تسلط یافت و آداب زندگی را بدون درک کردن ابعاد نامتناهی مردم ما، برای ما تعیین کرد. به طوری که معمولاً می‌پندارند که شهر صرفی است که مردم در آن جای می‌گیرند و سکنی گزیدن آدمیان مانند جای گرفتن یک شیء کوچک در یک جعبه است. مردم در شهرها زندگی نمی‌کنند، بلکه با شهرها به سر می‌برند (داوری اردکلی، ۱۳۸۶). این دگرگونی‌ها با ماشینی شدن شهرها روبه‌روز در حال افزایش است. هنگامی که محصولات صنعتی به بازارهای کشورها سرازیر شد،

ساختار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شهرهای ما کماکان سنتی بود و ورود محصولات صنعتی به محیط سنتی شهرهای ما بر کلیه روابط شهری تأثیر مستقیم گذاشتند؛ ورود تدریجی این محصولات که نیازهای فضایی و فرهنگی خود را طلب می کردند، چهره شهر سنتی را بدون هیچ گونه برنامه ریزی برای آینده، دست خوش تغییرات ناگهانی کردند. این اتفاق در حالی می افتد که فرایند صنعتی شدن، شهرهای اروپایی را دست کم طی یک قرن دست خوش بحران هایی کرد که رطبی این مدت تلاش متفکران و بهبودخواهان بسیاری برای مقابله با این بحران، نتایج ملموسی دربرداشت. این تلاش ها، از جانب نظریه پردازان همچون «جان راسکین»^۱ تا بهبودخواهان و اصلاح گران سده نوزدهم مانند آرمان پرستان (پرتویست ها) که در جستجوی شهرهای مناسب بودند، از مدیران قدرتمند شهری مانند شهردار معروف پاریس «بارون هوسمن»^۲ تا اقدامات فعالان نوگرا در قالب منشورهای شهرسازی، هیچ کدام به بحران های ناشی از صنعتی شدن و مناسبات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و پیامدهای آن، پاسخی درخور ندادند (وحدتی اصل، ۱۳۸۰، ص ۲).

این تحولات تا اوایل قرن بیستم ادامه داشت تا اینکه در سال های پس از جنگ جهانی دوم و پس از آسیب های فراوانی، در فرایندهای نوسازی پس از جنگ به بافت های شهری وارد شد، عکس العمل هایی را در میان معماران و شهرسازان به دنبال داشت که در پی آن رویکردهای گوناگونی در راستای احیای حیات اجتماعی انسان ها و حفاظت از میراث تاریخی شکل گرفت. در طی این

فرایندها که سیر تکاملی خود را تا سال های اخیر طی می کرده است. آخرین دستاوردهای توسعه درونی شهرها و بازآفرینی مراکز شهری و احیای ارزش های انسانی، فرهنگی و تاریخی با حضور و تأکید بر مشارکت مردم مطرح بوده است. بدین ترتیب وجود ارزش هایی که در گذشته، شهرها و حیات اجتماعی شهروندان را در آن ها شکل داده، در جدیدترین رویکردهای مداخلات شهری به شکلی نوظهور یافته است.

گفتنی است که شهرهای اروپای غربی در گذار از صنعتی شدن، راه حل های مدرنیستی را تجربه کردند و چون مدرنیسم حاصل فرایند صنعتی شدن بود، از این رو مناسبات شهرهای اروپایی به طور طبیعی به مناسباتی کالبدی و مادی صرف گرایش یافت و شهرهای دوره مدرنیسم در غرب، بر پایه سکونت، تردد و زندگی در چارچوب روابط سرمایه داری شکل گرفتند؛ یعنی بحران های ناشی از صنعتی شدن و مناسبات آن در شهرهای اروپایی، از بطن خود - رامن - روابی سر برآورده بود. از این رو، نظریه پردازی ها و اقدامات عملی انجام شده و راهکارهای مقابله با آن نیز متناسب با مقتضیات همان جوامع به وجود می آمد و اجرا می شد. از سوی دیگر، اگرچه ورود تولیدات صنعتی به ایجاد بحران های مشابهی در شهرهای کشور ما منجر شد، اما روابط سنتی حاکم بر کشور، از لحاظ ساختاری ظرفیت پذیرش این تحولات را نداشت. در واقع چون این بحران به جامعه ما تحمیل شد و هیچ گونه زمینه ای برای اندیشیدن درباره آن و مقابله با آن را نداشتیم؛ ناگزیر همان چاره هایی را برای حل آن ها اندیشیدیم که کشورهای غربی تجویز کرده بودند؛ در نتیجه، ساختار شهر و شبکه های ارتباطی از مسیر طبیعی خود خارج و دست خوش عوامل بیگانه ای شد که ساختار

فرانچسکو بندرین صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. پیشنهاد مفهوم کلیدی کاربرد «معماری معاصر به عنوان میراثی برای آینده» حاصل تلاش، مذاکرات و همکاری‌هایی بوده که در طول دوران حرفه‌ای با این عزیزان داشته‌ام.

استفاده کارآمد از معماری معاصر در کنار آثار ارزشمند و تاریخی، در حقیقت ادای دین نسبت به نسل‌های آینده است. همان‌گونه که گذشتگان و نیاکان ما با ایفای نقش خود آثار ارزشمندی را برای دوران معاصر، به ودیعه گذاشته‌اند؛ معماری معاصر نیز ادای دین و انجام مسوولیت کلیدی ما در برابر نسل آینده است؛ نسلی که از پدران خود انتظار دارد نوعی معماری فاخر و ارزشمند بیافرینند. امید است که هر روز شاهد جلوه‌هایی بیش‌تر از اعتلای فرهنگ، معماری و شهرسازی این مرزوبوم باشیم.

دکتر محمدجواد مهدوی‌نژاد

عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس

بهار ۱۳۹۳

نامأنوس شهرهای امروزی را به‌وجود آورد.

در دهه‌های اخیر و در نتیجه چنین تحولاتی در شهرهای معاصر ایران، با نیاز هر چه بیشتر به ساماندهی و معاصرسازی بافت‌های کهن شهری بر اساس روش‌های نوین، گرایش‌های جدیدی در حوزه آموزش معماری و شهرسازی ایجاد شد. مدیریت مجموعه‌های اجرایی و آموزش در این حوزه نیز به منابع آموزشی و اطلاعاتی جهت تدریس و معرفی به دانشجویان و استفاده کارشناسان اجرایی مرتبط با بافت‌های کهن و قدیمی شهری نیازمند است. این مسائل نگارنده را بر آن داشت که در راستای بهبود فرایند مداخله در بافت‌های کهن و تاریخی ایران و توجه بیشتر به ساماندهی توسعه درون‌زای شهرهای کشور و با جمع‌بندی تجارب سال‌ها تدریس و پژوهش در این حوزه و راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه‌های گوناگون، به تألیف این اثر بپردازد. دستاوردهای اینجانب در طول دوران حرفه‌ای، حلقه تکمیل‌کننده محتوای علمی و فنی مجموعه حاضر بوده است.

در این میان جا دارد از تلاش‌های خستگی‌ناپذیر و ارزشمند جناب آقای معین آقایی‌مهر که همکاری اینجانب را در تألیف مجموعه حاضر بر عهده داشته‌اند، صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. به درستی که بدون همت و عزم ایشان، به ثمر رساندن مجموعه حاضر ممکن نمی‌شد. همچنین لازم است از پیشکسوتان این عرصه که سهم ویژه‌ای در شکل‌دهی به اندیشه‌های اینجانب در حوزه‌های معاصر سازی و کاربرد معماری معاصر داشته‌اند؛ به ویژه دکتر پیروز حناچی، پروفسور داراب دیبا، پروفسور ایرج اعتصام، پروفسور محمدرضا پورجعفر، پروفسور سیدمحسن حبیبی، دکتر ملیحه مقصودی، مهندس محمدکاظم سیفی‌ان و پروفسور